

**การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4**

**THE DEVELOPMENT OF A LEARNING UNIT ON GOOD CITIZENSHIP ACCORDING TO DEMOCRATIC
WAYS IN THE SOCIAL STUDIES RELIGION, AND CULTURE LEARNING SUBSTANCE, USING
COMMUNITY LEARNING RESOURCES FOR PRATHOMSUKSA 5 STUDENTS IN BAN KHAMPOM
DONGYEN SCHOOL, UNDER THE OFFICE OF KHONKAEN EDUCATIONAL SERVICE AREA 4**

สมรึก หอมทอง*
รศ.นิลมณี พิทักษ์**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 3) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 20 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องของคะแนนแบบทดสอบท้ายวงจร และคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การแจกแจงข้อค้นพบที่สำคัญในเชิงอธิบายความ สรุปผลการวิจัยเป็นแนวทางหรือรูปแบบการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพเพื่อแก้ปัญหาเรื่องราวของสิ่งที่ศึกษา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประกอบด้วย ชั้นที่ 1 การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้รายปี ชั้นที่ 2 จัดทำผังมโนทัศน์ ชั้นที่ 3 กำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้และเวลาเรียน ชั้นที่ 4 ออกแบบ

คำสำคัญ : หน่วยการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน พลเมืองดี วิถีประชาธิปไตย

Keywords : Learning Unit, Community Learning Resources, Good Citizen, Democratic ways

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การจัดการเรียนรู้ ชั้นที่ 5 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยนำรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย แบ่งออกเป็น 3 หน่วยย่อยคือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1วิถีประชาธิปไตย จำนวน 3 แผน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 อธิปไตยของเรา จำนวน 3 แผน และหน่วยที่ 3 กฎหมายเรื่องใกล้ตัว จำนวน 3 แผน

2. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 75 พบว่า มีนักเรียนผ่านเกณฑ์การเรียนรู้เฉลี่ยร้อยละ 80 และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยทั้งชั้นร้อยละ 81 ซึ่งผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. ผลการศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน ที่เรียนหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่านักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ด้านการให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ความตั้งใจในการทำงาน การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการตรงต่อเวลาอยู่ในระดับดี

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to develop learning unit on good citizenship according to democratic ways from Learning Substance of Social Studies, Religion, and Culture by using learning resources in community for Pratomsuksa 5 Students, Ban Khampom Dongyen School, under The Office of Khon Kaen Educational Service Area 4, and 2) to study learning achievement from learning unit on good citizenship according to democratic ways from Learning Substance of Social Studies, Religion, and Culture by using learning resources in community of Pratomsuksa 5 Students 5, Ban Khampom Dongyen School, and 3) to study the group working behavior of students studying by using learning resources in community.

The target group of this study included 20 Pratomsuksa 5 Students of Ban Khampom Dongyen School, under The Office of Khon Kaen Educational Service Area 4, during the second semester of 2008 school year. The instrument included the learning unit on ty good citizenship according to democratic ways from Learning Substance of Social Studies, Religion, and Culture by using learning resources in community, The Learning Achievement Test, The Evaluation Form of Students' Group Working. Data were analyzed by calculating the Mean and Percentage.

The research findings were concluded as follows:

1. For the development of learning unit on good citizenship according to democratic ways from Learning Substance of Social Studies, Religion, and Culture by using learning resources in community for Pratomsuksa 5 Students, Ban Khampom Dongyen School, under The Office of Khon Kaen Educational Service Area 4, it consisted of: Stage 1; the analysis of learning standard. Stage 2; the organization of concept map. Stage 3; the determination of learning unit name and duration of learning. Stage 4; the design of knowledge management. Stage 5; the organization of learning management plan. By applying instructional; model using learning resources in community for instructional activity management. There were 3 sub

unit of the findings of learning unit development: Learning Unit 1; 3 Plans of democratic ways. Learning Unit 2; 3 plans of our sovereign, and Learning Unit 3; 3 plans of Law at hand.

2. For learning achievement from learning unit on good citizenship according to Learning Substance of Social Studies, Religion, and Culture by using learning resources in community for Pratomsuksa 5 Students, Ban Khampom Dongyen School, under The Office of Khon Kaen Educational Service Area 4, based on specified criterion 75%, found that 80% of students passing criterion and they had average scores of the whole class learning achievement as 80% passing specified criterion.

3. For the findings of the students' group working behavior of students studying learning unit on good citizenship from Learning Substance of Social Studies, Religion, and Culture by using learning resources in community for Pratomsuksa 5 Students, Ban Khampom Dongyen School, under The Office of Khon Kaen Educational Service Area 4, found that the students had the scores of group working behavior, cooperation in group working, attention for work, acceptance to others' opinion, creativity, and punctuality, they were in "Good" level. ty according to ty

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วการศึกษาจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ต้องปรับปรุงให้ทันการเปลี่ยนแปลง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด ในมาตรา 24 ข้อ 6 กล่าวว่า การจัดการ เรียน ให้ ผู้ เรียน เกิด ได้ ใน ทุก สถาน ที่ การประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตาม ศักยภาพและในมาตรา 29 ได้ระบุว่า องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพและสถาบันต่างๆ ในชุมชนควรร่วมกันส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม และรู้จักเลือกสรรภูมิ ปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้อง กับสภาพและความต้องการของชุมชน

กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงหลักสูตรโดย เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการศึกษามาก ขึ้นโรงเรียนสามารถปรับ หรือพัฒนาเนื้อหาและกิจกรรม ในหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองและท้องถิ่นในด้าน ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น เกิด ความภาคภูมิใจ รักและผูกพันกับท้องถิ่น (กรมวิชาการ, 2545)

การพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา เป็น ภารกิจหนึ่งของสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการตามกรอบ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 27 โดยมีหลักสูตรแกนกลางที่มีสาระการเรียนรู้ หลักการและ มาตรฐานเป็นข้อกำหนด และเป็นแนวทางให้สถานศึกษา ได้พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการพัฒนาหน่วย การเรียนรู้ ประกอบไปด้วยขั้นตอนการดำเนินงานตั้งแต่ การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรสถาน ศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การกำหนดผังมโนทัศน์ และ กำหนดข้อสาระการเรียนรู้ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างผลการเรียนรู้ที่คาดหวังกับสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ เวลาเรียน การจัดทำแผนการเรียนรู้ สื่อ และเครื่องมือวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นขั้นตอนใน การนำหลักสูตรไปสู่ผู้เรียน(ลัดดา ศิลาน้อย, 2549)

การศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในปัจจุบันผู้สอนและสถานศึกษา มีโอกาสจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ตามความต้องการ โดยพยายามจัดการศึกษาให้เป็น ส่วนหนึ่งของวิถีชุมชน ให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการจัด กระบวนการเรียนรู้ โดยนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มาใช้ในการ จัดการเรียนการสอน จากประสบการณ์จริงมากที่สุด ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน เกิดการ เรียนรู้ มุ่งหวังว่าผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

โดยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถที่จะแก้ไขปรับปรุงชุมชนของตนเองได้ การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนตามแนวการปฏิรูปการศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติทางการศึกษา (ลัดดา คีลาน้อย, 2545)

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร บทความและงานวิจัย พบว่า ในการจัดการเรียนการสอนในสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ของโรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น สามารถนำแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้ประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการเรียนการสอนได้ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทวีชัย รัตนชัยศิลป์ (2542) พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะใช้สื่อการสอนเป็นบางชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 78.70 และสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 54.69 เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนสื่อ และเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ครูผู้สอนจึงควรนำเอาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเข้ามาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน ซึ่งแหล่งเรียนรู้ในชุมชนจะมีทรัพยากรที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญอย่างหนึ่ง (พนม พงษ์ไพบูลย์ 2542)

การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของโรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น ในปีการศึกษา 2550 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์กำหนดของสถานศึกษาที่ตั้งไว้คือร้อยละ 75 ขึ้นไป จึงจะผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในปีการศึกษา 2550 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เฉลี่ยร้อยละ 71 (แบบ ป.พ.5) นอกจากปัญหาผลสัมฤทธิ์ ที่ต่ำกว่าเกณฑ์กำหนดแล้วยังพบว่าพบว่าครูผู้สอนไม่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยการทำงานกลุ่ม จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีแนวคิด

เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยพัฒนาการเรียนการสอนที่จะให้นักเรียนได้สัมผัสกับชุมชน เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่เรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้สูงขึ้น เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และมีประสิทธิภาพกับนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย หมายถึง การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ประกอบด้วยหน่วยย่อย 3 หน่วยคือ วิถีประชาธิปไตย อธิปไตยของเราและกฎหมายเรื่องใกล้ตัว
2. การสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง สถานการณ์การเรียนรู้นี้โดยนักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงกับสถานการณ์ สิ่งของที่เป็นสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนและสื่ออื่นๆ ที่นักเรียนออกไปศึกษา

หรือนำมาศึกษาจากชุมชนของตนโดยมีการวางแผนร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนว่าจะเลือกวิธีการใด เช่น การสัมภาษณ์ การเชิญวิทยากรในชุมชนมาให้ความรู้ การศึกษานอกสถานที่ ตลอดจนการยืมวัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนโดยมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเสนอ ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผน ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติการ ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปและประเมินผล

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย สาระที่ 2 หน้าทีพลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขามป้อมตงเย็น อำเภอเขาสวนกวาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยมีเกณฑ์นักเรียนร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 75 ขึ้นไป

4. พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของนักเรียนในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน 5 ด้าน คือ 1. การให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม 2. ความตั้งใจในการทำงาน 3. การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 4. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5. การตรงต่อเวลา เพื่อให้งานสำเร็จและได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งได้จากแบบบันทึกพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **รูปแบบการวิจัย** การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นนำเสนอ 2. ขั้นวางแผน 3. ขั้นดำเนินการ 4. ขั้นสรุปและประเมินผล

2. **กลุ่มเป้าหมาย** คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขามป้อมตงเย็น อำเภอเขาสวนกวาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 20 คน

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการหาคุณภาพและประสิทธิภาพของเครื่องมือตามลำดับ ดังนี้

3.1 **เครื่องมือที่ใช้ปฏิบัติการ** คือ หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขามป้อมตงเย็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ย่อย 3 หน่วยคือ หน่วยที่ 1 วิถีประชาธิปไตย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-3 หน่วยที่ 2 อธิปไตยของเรา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4-6 หน่วยที่ 3 กฎหมายเรื่องใกล้ตัว แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7-9

3.2 **เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติการ** ประกอบด้วย แบบบันทึกพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม แบบบันทึกพฤติกรรมการสอนของครู แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียน แบบบันทึกท้ายวงจร แบบทดสอบท้ายวงจร และแบบบันทึกผลหลังการสอน

3.3 **เครื่องมือที่ใช้ประเมินผลการปฏิบัติการ** คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขามป้อมตงเย็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 แบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 **เชิงปริมาณ** ใช้ สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องของคะแนนแบบทดสอบท้ายวงจร และคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.2 **ข้อมูลเชิงคุณภาพ** คือ การแจกแจงข้อค้นพบที่สำคัญในเชิงอธิบายความ นำมาสู่การสรุปผลการวิจัย และแสดงให้เห็นเป็นแนวทางหรือรูปแบบการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระการ

เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการไปตามการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ของกระทรวงศึกษาธิการ (2545) ซึ่งประกอบไปด้วยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กำหนดผังมโนทัศน์ ชื่อหน่วยการเรียนรู้และเวลาเรียน ในการดำเนินการสอนใช้รูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนตามขั้นตอน 4 ขั้นตอนคือขั้นนำเสนอ ขั้นการวางแผนขั้นดำเนินการ และขั้นวัดและประเมินผล การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ใช้รูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการมีวงจรปฏิบัติการ 3 วงจร คือวงจรที่ 1 ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-3 ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ด้วยการบันทึกผลการสังเกต สัมภาษณ์และบันทึกผลเมื่อพบปัญหา ได้ปรับปรุงและแก้ไขในวงจรปฏิบัติการที่ 2 ซึ่งประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4- 6 แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขในวงจรที่ 3 ซึ่งประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7- 9 ทำให้สามารถแก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่ได้เรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน พบว่า นักเรียนที่ผ่านความรอบรู้สูงกว่าเกณฑ์กำหนดจำนวน16 คนคิดเป็นร้อยละ80 มีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 20 โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 81 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้คือนักเรียนร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 75

3. ผลการศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมทั้ง 5 ด้านคือ 1.ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม 2.ความตั้งใจในการทำงาน 3. การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 4. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5. การตรงต่อเวลา อยู่ในระดับดีและมีพฤติกรรมพัฒนาขึ้นตามลำดับจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-9 ตามลำดับ

การอภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อมุ่งพัฒนาหน่วยการเรียนรู้หน่วยพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผู้วิจัยได้เสนอตามหัวข้อดังนี้

1. ผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผู้วิจัยได้พัฒนาตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่1 การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้รายปี ขั้นที่ 2 จัดทำผังมโนทัศน์ ขั้นที่ 3 กำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้และเวลาเรียน ขั้นที่ 4 ออกแบบการจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 5 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยนำรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย แบ่งออกเป็น 3 หน่วยย่อยคือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1วิถีประชาธิปไตย จำนวน 3 แผน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 อธิปไตยของเรา จำนวน 3 แผน และหน่วยที่ 3 กฎหมายเรื่องใกล้ตัว จำนวน 3 แผน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐาปนกรณ์ วิแสง (2548) ที่พบว่า กระบวนการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ต้องมีการดำเนินการที่ต่อเนื่องกัน และอาศัยความร่วมมือจากชุมชน หน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีเนื้อหาที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนหน่วยพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ซึ่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทั้งชั้น นักเรียนร้อยละ 80 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 81 นักเรียน

สามารถผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นักเรียนร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางเรียนร้อยละ 75 ทั้งนี้เพราะการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีการทดสอบทำนองจริง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์แต่ละวงจร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรานี อินาวัง (2547) ที่ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ผลปรากฏว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนตามหน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

3. ผลการศึกษาพฤติกรรมทำงานกลุ่มของนักเรียน ที่เรียนหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีตามวิถีประชาธิปไตย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน นักเรียนได้ค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนได้ร่วมมือกันทำงานในกลุ่มย่อย ซึ่งนักเรียนทุกกลุ่มให้ความร่วมมือในการเรียนรู้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจัยได้ประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 5 ด้าน คือ ด้านความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ความตั้งใจในการทำงาน การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการตรงต่อเวลา ผลการประเมินพบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี และมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มพัฒนาสูงขึ้นตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นราลักษณ์ ขจีจิตร (2542) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้านโดยใช้แหล่งเรียนรู้จากชุมชน พบว่านักเรียนร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นักเรียนเกิดการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2542) ที่กล่าวถึงการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม ของผู้เรียนจากการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนจะส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกัน ระดมความคิดที่หลากหลาย ควบคุมดูแลซึ่งกันและกันช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน

1.1 ในการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม ควรทำความเข้าใจกับนักเรียน ให้เห็นความสำคัญ ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ร่วมกันวางแผนไว้ ระบุบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.2 ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนควรเตรียม และติดต่อแหล่งเรียนรู้ให้พร้อม เพื่อเป็นการประหยัดเวลา และได้ผลการเรียนรู้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้

1.3 ควรออกแบบสาระการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน บูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

1.4 ควรมีการวางแผนและซักซ้อมทำความเข้าใจในเรื่องภาษา และข้อคำถามที่จะนำไปสัมภาษณ์ ก่อนนำไปปฏิบัติจริง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการประเมินผลตามสภาพจริง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน และท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน. เอกสารงานวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ.].
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). เอกสารหลักสูตรประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ คุรุสภาลาดพร้าว.
- ฐาปนกรณี วิเสง. (2548). การพัฒนานาหน่วยการเรียนรู้ เรื่องแหล่งเรียนรู้เขตอุทยานแห่งชาติภูเก้าตามแนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นราลักษณ์ ขจีจิตร. (2542). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานเป็นกลุ่มในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ชีวิตในบ้านโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2542). แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. เอกสารประกอบคำบรรยายพิเศษ. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ
- รานี อินาวัง. (2547). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาที่บูรณาการสาระการเรียนรู้ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น. (2550). แบบประเมินและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. (ป.พ.5) ปีการศึกษา 2550. โรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น: โรงเรียนบ้านขามป้อมดงเย็น.
- ลัดดา คีลาน้อย. (2549). เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาผลงานทางวิชาการเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา” วันที่ 3-5 เมษายน 2549. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุภาวดี ตรีเพชร. (2547). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาที่บูรณาการ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

